

PIRÁTSKA STRANA

SLOVENSKO

PROGRAMOVÉ PRIORITY. MANUÁL PRE ČLENOV A SYMPATIZANTOV STRANY

Programová priorita Depolitizácia

Ked' nefunguje štátna služba, nefungujú ministerstvá a ďalšie úrady a krajinu nemá kto odborne riadiť.

Na vine sú politické nominácie. Riešenie vidíme v depolitizácii, odstrihnutí politických nominantov od dosadzovania „našich ľudí“ do úradov.

Čo je v štátnej službe zle a ako to chceme zmeniť?

1. Miesta sa neobsadzujú výberom najlepšieho z prihlásených. Obsadzujú sa stranícky „našimi ľuďmi“. Po nových voľbách sa títo vymenia zasa len „našimi ľuďmi“ a celý systém sa tak destabilizuje. Nerozhodujú vedomosti, schopnosti a zručnosti, stačí ten správny dres, to správne stranícke tričko. Úroveň práce takýchto úradov je potom žalostná. Získať odborníkov do takéhoto nestabilného prostredia je problém, je to priam nemožné. To sa odráža na schopnosti (lepšie povedané neschopnosti) ministerstiev pripraviť koncepčné a strategické materiály k udržateľnému rozvoju jednotlivých odvetví, a aj na schopnosti dlhodobo a systematicky ich realizovať. Po štyroch rokoch nastúpia noví „naši ľudia“ a všetko začína odznova ako na zelenej lúke. Či už je to zdravotníctvo, školstvo, doprava, kultúra, sociálne veci, hospodárstvo, obrana, vnútro, verejná správa atď. Nič nefunguje tak, ako by malo a mohlo.

2. Celý systém štátnej služby je prepolitizovaný, nestabilný, bez možnosti dlhodobého kariérneho rastu a profesionalizácie ľudí, ktorí v ňom pracujú. Odráža sa to na kvalite verejných služieb, na rozbitých cestách, padajúcich mostoch, nefungujúcom zdravotníctve, zlom školstve, zahrabávaní kultúry pod zem, vyhadzovaní peňazí na zbytočnosti a na tunelovaní verejných financií. Prepustenie z práce je jednoduché, lebo niekedy je potrebné vyhodiť aj „našeho človeka“ ak prestal poslúchať politické inštrukcie (nenechal sa korumpovať) a zachcelo sa mu nebudaj dodržiavať zákony a uprednostňovať verejný záujem. Tak si politici pre seba nastavili legislatívu upravujúcu štátno-zamestnanecké vzťahy. O ľudských zdrojoch nerozhodujú manažéri ale politici - kádrováci, presne ako za starých čias.

Naše riešenie: Striktné oddelenie politickej zodpovednosti politického nominanta od zodpovednosti manažéra za riadenie úradu. Obsadzovanie miest na úradoch transparentným výberovým konaním pod dohľadom nezávislej inštitúcie (napr. Rady pre štátnu službu). Odpolitizovanie úradov prinesie dlho očakávanú stabilizáciu, profesionalizáciu a politickú neutralitu štátnej služby. Prakticky to znamená menej korupcie, viac odbornosti, vyššiu kvalitu a efektívnosť v spravovaní verejných záležitostí a zabezpečovaní dostupnosti a kvality verejných služieb. Depolitizácia je svetielko na konci tunela. Ak sa spojíme, vyjdeme z nekonečnej tmy do žiarivého svetla. Stačí sa chytiť za ruky.

Na ilustráciu toho, ako sa u nás narába s ľuďmi slúži táto ilustrácia z prieskumu britskej univerzity z roku 2022 o stabilite v zamestnaní. O tom, kde je najjednoduchšie prepustiť (vyhodiť) zamestnanca vo verejnej službe. Samozrejme na Slovensku.

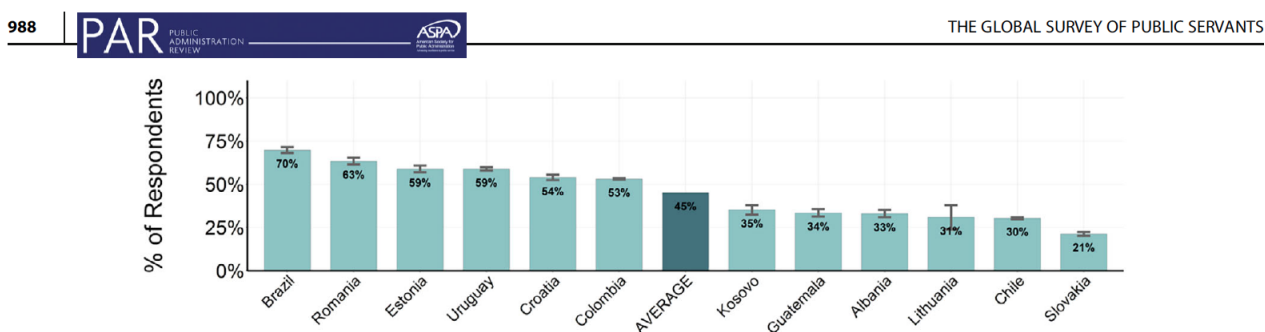

FIGURE 4 Job stability by country (% of public servants agreeing that it would be difficult to dismiss them/public servants). Source: Fukuyama et al. (n.d.).

Graf je z globálneho prieskumu medzi zamestnancami vo verejnej službe, ktorý robila Stanfordská univerzita, univerzita v Nottinghamu a londýnska University College v júni 2023.

Komentár k depolitizácii

Hlavnou príčinou všetkých nedostatkov ktorým dnes čelíme (nepotizmus, korupcia, politická kriminalita, paralelné ekonomické štruktúry, ovládanie médií, manipulácia volieb, vydieranie a zastrašovanie, tajné dohody, najrôznejšie sprisahania atď.) je prepolitizovanie verejných inštitúcií, prepolitizovanie odborného administrovania verejných záležitostí v celom verejnom sektore. Jednoducho povedané v súčasnom marazme sme kvôli tolerovaniu príliš dlhých prstov politikov, ktorými ovplyvňujú a znehodnocujú verejnú správu a v konečnom dôsledku komplet celú zákonodarnú, výkonnú a súdnu moc. Príliš dlho sme to ako občania tolerovali a prehladali. Politici občanom ukradli moc, ktorá patrí ľudu. Hovoríme o prepolitizovaní v zmysle nekompetentného zasahovanie politických nominantov na všetkých úrovniach do manažérskeho riadenia úradov a inštitúcií. Do personálneho riadenia ľudských zdrojov, do spôsobu plnenie stanovených cieľov, do efektívneho, účinného a hospodárneho využívania verejných zdrojov, do dodržiavania zákonov a predpisov. Uplynulých 33 rokov potvrdilo zhubný vplyv takéhoto uzurpovania moci politikmi, ktoré priviedlo veľké množstvo občanov na hranicu chudoby a štát na pokraj bankrotu, morálneho rozkladu a k deštrukcii právneho štátu.

Piráti ponúkajú niekoľko dôvodov, prečo je odpolitizovanie štátnej služby dôležité:

- 1. Odbornosť a efektivita.** Odpolitizovanie umožňuje zamestnávať kvalifikovaných profesionálov na základe nezávislého a transparentného preskúšania vedomostí, schopností a zručností a overenia osobnostných predpokladov na výkon práce na obsadzovanej pozícii. Tým sa zlepšuje výkon a efektivita štátnej služby, pretože výmenu a výber zamestnancov neriadia politici podľa svojich záujmov, subjektívnych kritérií a politických preferencií.
- 2. Politická neutralita.** Odpolitizovaná štátna služba má väčšiu šancu byť nezávislou od politického tlaku. To znamená, že zamestnanci majú väčšiu slobodu vykonávať svoje povinnosti bez politických zásahov a väčšiu istotu, že za neplnenie politických inštrukcií nebudú vyhodení z práce.
- 3. Stabilita a kontinuita.** Politické zmeny vo vláde sú dlhodobo sprevádzané "politickými čistkami" na úradoch, čo znemožňuje zavedenie stability a profesionality do systému štátnej služby. Odpolitizovanie nám pomôže zaviesť a udržiavať kontinuitu a stabilitu v správe vecí verejných práve preto, že kvalifikovaní a zruční zamestnanci zostanú na svojich postoch aj po zmene vlády. Pre našich politikov je to neprijateľné, lebo prídu o svoje trafiky.
- 4. Dôvera verejnosti.** Keď nebude štátna služba ovládaná a zneužívaná politikou a politikmi, bude mať aj občan väčšiu dôveru v nestrannosť, objektívnosť a nezaujatosť jej rozhodovania a spravovania verejných záležitostí. Dôvera občanov vo vládu v štáte a jeho inštitúciám je kľúčová pre úspešné fungovanie demokratickej spoločnosti.

Proces odpolitizovania bude náročný, pretože politizácia v takomto rozsahu je u nás už dlhodobo zakorenená v celom štáte, najmä v štátnej službe. Depolitizáciu považujeme za jednu z troch kľúčových reforiem a podrobnejšie o navrhovaných opatreniach a postupoch v odpolitizovaní píšeme v našom volebnom programe. Prvým krokom budú nevyhnutné legislatívne zmeny a zavedenie súvisiacich právnych predpisov a zásad do právneho poriadku, ktoré budú garantovať nezávislosť štátnej služby od politického ovplyvňovania. Ďalším krokom bude zavedenie systému transparentného a nestranného výberového konania na obsadzovanie pozícií v štátnej službe, ktoré bude založené na preukázaných kompetenciách a skúsenostiach uchádzačov.

Vzhľadom na pomýlené predstavy politických funkcionárov (napr. na pozícii ministrov) o riadení úradu je dôležité poukázať na rozlišovanie medzi politickou a manažérskou zodpovednosťou pri riadení úradov.

Politická zodpovednosť sa týka politikov a politických funkcionárov, ktorí zastávajú vedúce pozície vo verejnej správe. Títo jednotlivci (napr. ministri) majú za úlohu rozhodovať o politikách v rezorte v súlade s plnením vládneho programu, zákonoch a rôznych opatreniach, ktoré ovplyvňujú plnenie štátnych záležitostí a majú vplyv na kvalitu života občanov. Zodpovednosť politikov je úzko spojená s výkonom ich funkcie, politickými rozhodnutiami a dosahovanými výsledkami.

Ak politik urobí vážnu chybu, zlyhá vo svojich povinnostiach alebo nie je schopný riadne plniť svoje úlohy, môže to mať za následok odvolanie z funkcie, stratu dôvery voličov alebo iné politické sankcie. Politická zodpovednosť je garanciou transparentnosti, zodpovednosti a zárukou, že politici sú odkázaní na svojich voličov, ktorým skladajú účty z výkonu politickej funkcie.

Manažérska zodpovednosť sa vzťahuje na profesionálnych úradníkov - vedúcich zamestnancov v štátnej správe. Títo jednotlivci sú zodpovední za riadenie a vedenie úradov a rôznych inštitúcií, ktoré fungujú v rámci verejnej správy. Ich zodpovednosť zahŕňa každodenné riadenie chodu úradu, riadenie ľudských zdrojov, hospodárne a efektívne využívanie verejných zdrojov, plnenie stanovených cieľov, dodržiavanie zákonov a predpisov a zabezpečovanie hladkého fungovania štátnej služby. Aj tu platí zásada jediného zodpovedného vedúceho.

Ak manažér nedosahuje stanovené ciele, previnil sa voči etickým normám alebo zlyhal v riadení a kontrolách, môže čeliť rôznym sankciám, ako je disciplinárne konanie, strata pracovného miesta alebo iné manažérske dôsledky.

Rešpektovanie rozdielov v politickej a manažérskej zodpovednosti je kľúčom k dosiahnutiu stability, profesionality a politickej neutrality štátnej služby. Je dôležité, aby politici a manažéri v štátnej službe vnímali a akceptovali svoju zodpovednosť a vykonávali svoje povinnosti s integritou, transparentnosťou a efektívnosťou. Vzájomná spolupráca a dodržiavanie nových pravidiel navrhovaných Pirátmi zabezpečí, že štátna služba bude plniť svoje poslanie a slúžiť občanom tým najlepším možným spôsobom. Vyvedie nás z marazmu a chaosu a opäť pomôže nastoliť spravodlivosť a vládu zákona v štáte.

